

Eğitim Teknolojileri Okumaları 2020

Editörler:
Hatice Ferhan ODABAŞI
Buket AKKOYUNLU
Aytekin İŞMAN

Editörler: H. Ferhan ODABAŞI - Buket AKKOYUNLU - Aytekin İŞMAN

EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ OKUMALARI 2020

ISBN 978-625-7228-62-6
DOI 10.14527/9786257228626

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Değerli Meslektaşlarımız;

Sizlerin desteğiyle çıktığımız bu yolda altıncı senemizde bir kez daha sizlerle buluşmanın sevinç ve gururunu yaşıyoruz. 2015 yılından beri süregelen Eğitim Teknolojileri Okumaları serisi artık Türkiye için bir klasik haline geldi. Sizlerden gelen talepler, konu önerileri, birlikte çalışan danışman ve danışanların hevesleri bizim için her zaman karşılması bir zevk olan bir çalışmayı getirdi. Pegem Akademi'nin değerli çalışanlarının özverisi hep arkamızda oldu ve yıllar içerisinde Eğitim Teknolojileri Okumaları Pegem Akademi'den beslenen ve de beklenen bir yayın haline dönüştü. Bu serinin başlatılmasında bir hayalin, bir idealin peşindeydik ve zaman bize gösterdi ki hayalleriniz ne kadar saf olursa, idealleriniz ne kadar güçlü olursa alınan yol o kadar bereketli oluyor.

Küresel Pandemi gibi zor bir dönemde yine üretmenin güzel gölgesine sığındık ve sizlerle 41 bölümlük bir kitapta buluştuk. 2020 yılı kitabımızda birbirinden habersiz olarak akademisyenler uzaktan eğitim konusunda bir çeşit akademik çalışma sağlamışlar. Akademisyenliğin en güzel yönlerinden birisi olan belgeleme üretimi kendiliğinden oluşmuş. İlerde 2020 kitabımız incelendiğinde eminim yaşadığımız döneme ilişkin nice ipuçları yakalanacaktır. Güzel olan, bu çalışmaların birbirinden habersiz ama birbirine paralel bir yolda ilerlemesi ve de spontan bir şekilde buluşmasıdır. Bizler bu kitabı yayın evine teslim ettiğimizde, yeni telefonlar alıp 2021 sayısı için bölüm kabul edip etmeyeceğimiz soruluyordu. Eğer her şey yolunda giderse, sizlerle 2021 yılında da bu çatı altında buluşacağız. O zamana kadar sağlıklı kalın, bilimde kalın, yazmada kalın, Eğitim Teknolojileri Okumalarında kalın.

Hatice Ferhan ODABAŞI

Buket AKKOYUNLU

Aytekin İŞMAN

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: H. Ferhan ODABAŞI - Buket AKKOYUNLU - Aytekin İŞMAN

1. Bölüm: 21. Yüzyılda Esnek Çalışmanın Yeni Bir Yolu: Tele Çalışma

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin KARAL - Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4744-4541

Ercan DOĞAN - Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5149-0535

2. Bölüm: Acil Uzaktan Eğitimde Destek Hizmetleri

Dr. Fulya TORUN - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6942-888X

Prof. Dr. Cumali ÖKSÜZ - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3255-2542

Doç. Dr. Şerife AK - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7148-620X

Doç. Dr. İbrahim GÖKDAŞ - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7019-8735

3. Bölüm: Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Programlama Eğitimine İlişkin Algıladıkları Yeterlikleri Ve Mesleki Gelişim Beklentileri Üzerine Bir İnceleme

Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer ATMAN USLU - Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2322-42

Dr. Öğr. Üyesi Filiz MUMCU - Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9371-6734

4. Bölüm: Bireylerin Siber Güvenlik Davranışlarını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir İnceleme

Arş. Gör. Mehmet Fatih YİĞİT - Hakkari Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3476-7619

Prof. Dr. Süleyman Sadi SEFEROĞLU - Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5010-484X

5. Bölüm: Çevrimiçi Ortamlarda Özdüzenleyici Öğrenme

Doç. Dr. Tülin HAŞLAMAN - TED Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8188-5063

6. Bölüm: Çevrimiçi Öğretimde Bilişsel Yük Yönetimi

Dr. Hamza POLAT - Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9646-7507

7. Bölüm: Çevrimiçi Öz-Düzenleyici Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Mücahit ÖZTÜRK - Aksaray Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4293-9086

8. Bölüm: Uzaktan Eğitimde Motivasyon: ARCS Modeli

Dr. Seda ÖZER ŞANAL - Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6260-9212

Prof. Dr. Yalın Kılıç TÜREL - Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0021-0484

9. Bölüm: Çoklu Ortam Öğretim Materyallerinin Tasarımı ve Değerlendirilmesi

Dr. Meryem YILMAZ SOYLU - Lincoln Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3080-4686

Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU - Çankaya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1989-0552

10. Bölüm: Davranış Genetiği ve Eğitim Teknolojisi Açısından Doğurguları

Prof. Dr. Deniz DERYAKULU - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6974-7183

Arş. Gör. Dr. Deniz ATAL - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8030-9996

Arş. Gör. Dr. Raziye SANCAR - Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2875-9233

11. Bölüm: Dijital İstifçilik: Patolojik Bir Davranış mı, Yeni Normal mi?

Prof. Dr. Deniz DERYAKULU - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6974-7183

Doç. Dr. Salih BARDAKCI - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1163-2794

Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU - Çankaya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1989-0552

12. Bölüm: Dijitalleşme Sürecinde Sağlık Profesyonellerinin Mesleki Gelişimini Destekleyen Uygulamalar

Doç. Dr., Levent ÇETİNKAYA - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0167-4846

13. Bölüm: Dünyada ve Türkiye’de Acil Uzaktan Öğretim Uygulamalarına Genel Bir Bakış

Dr. Öğr. Üyesi Alev Ateş ÇOBANOĞLU - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8319-9822

Doç. Dr. Fırat SARSAR - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3479-2195

Murat KILIÇ - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4677-549

14. Bölüm: Düşünme Stilleri ve Düşünme Stillерinin Eğitimdeki Yeri

Dr. Dilek DOĞAN - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6988-9547

Dr. Ömer DEMİR - Hakkari Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4178-0221

Dr. Murat ÇINAR - Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-4012-4174

15. Bölüm: Eğitim 4.0 Sürecinde Öğrenme İçin Gereken Beceriler: Dijital Akıcılık

Uzm. Ayşenur TATLI - Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8168-8684

Doç. Dr. Aslıhan Kocaman KAROĞLU - Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2122-4364

16. Bölüm: Eğitim Ortamlarında Siber Aylaklık Davranışlarına İlişkin Bir Alanyazın Taraması

Dr. Ömer DEMİR - Hakkari Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4178-0221

17. Bölüm: Eğitimde Çevrimiçi Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Dr. Selim Soner SÜTÇÜ - Başkent Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8875-5955

18. Bölüm: Eğitimde Nesnelerin İnterneti

İskender Volkan SANCAR - Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9235-6925

Niyazi AKTAŞ - Uludağ Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3080-5091

Prof. Dr. Hatice Ferhan ODABAŞI - Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4362-4609

19. Bölüm: Eğitimde Yapay Zeka

Prof. Dr. Hafize KESER - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5153-5492

Handan ATUN

ORCID No: 0000-0002-9061-5142

20. Bölüm: Toplum 5.0 Felsefesi ve Hetagojik Yaklaşım Bağlamında E-Mentorluk

Dr. Öğr. Üyesi Sakine ÖNGÖZ - Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2232-7031

Utku AYDIN - Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7208-0009

21. Bölüm: E-Öğrenme Sürecinde Yeni Pedagojik Yaklaşımlar: E-Pedagoji

Prof. Dr. Yasemin GÜLBAHAR - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1726-3224

Öğr. Gör. Dr. Gülgün Afacan ADANIR - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0832-1808

22. Bölüm: Giyilebilir Teknolojiler

Prof. Dr. Hafize KESER - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5153-5492

Öğr. Gör. Elif ŞENGÜN ÖZTAŞ - Ufuk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5512-4869

23. Bölüm: İhtime Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Bir Mobil Uygulama Geliştirme Çalışması

Ali KURT - Uşak Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3256-3065

Dr. Öğr. Üyesi Meltem KURTOĞLU ERDEN - Uşak Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2438-438X

24. Bölüm: Koronavirüs Salgını (Covid-19) Sürecinde Dünya Genelinde Okulların Kapanması ve Uzaktan Eğitime Geçilmesi Üzerine Bir Analiz

Dr. Öğr. Üyesi Meltem KURTOĞLU ERDEN - Uşak Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2438-438X

Ali KURT - Uşak Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3256-3065

Doç. Dr. Ümran Betül CEBESOY - Uşak Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7753-1203

25. Bölüm: Olağan Dışı Olaylarda Ebeveynlerin Gözünden Teknolojinin Rolü

Dr. Ayşe KULA - Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0001-6028-7224

Doç. Dr. Ümmühan AVCI - Başkent Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7007-1478

26. Bölüm: Öğretmen Eğitiminde Sanal Gerçeklik

Arş. Gör. Dr. Deniz ATAL - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6028-7224

Prof. Dr. Deniz DERYAKULU - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7007-1478

27. Bölüm: Özel Eğitime Gereksinim Duyan Bireyler ve Uzaktan Eğitim

Dr. Tülay DARGUT GÜLER - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1567-6647

Dr. Seda ÖZER ŞANAL - Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6260-9212

Dr. Fulya TORUN - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6942-888X

28. Bölüm: Pandemi Dönemi Uygulamalarından Kalıcı Uzaktan Eğitime Dönüşümün Gereklere

Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU - Çankaya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1989-0552

Doç. Dr. Salih BARDAKÇI - Tokat Gaziosman Paşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1163-2794

Doç. Dr. Gökhan DAĞHAN - Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3182-2862

29. Bölüm: Pandemi Döneminde K12 Düzeyinde Uzaktan Eğitim: Arı Okulları Örneği

Dr. Seva DEMİRÖZ - Özel Arı Okulları
Orcid No: 0000-0001-7099-263x
Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU - Çankaya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1989-0552

30. Bölüm: “Socializing” ve “Whataboutism” Kavramları Işığında Uzaktan Eğitimde Sosyalleşme Sorunları

Arş. Gör. Esra BARUT TUĞTEKİN - İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0109-0581

31. Bölüm: Sosyal Bilimler İçin Açık Kaynak İstatistik Yazılımı: Jamovi

Dr. Ufuk TUĞTEKİN - Mersin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0129-3477

32. Bölüm: Türk Hukuk Sisteminde Bilişim Suçları

Prof. Dr. Hafize KESER - Ankara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5153-5492
Doç. Dr. Ali SEMERCİ - Ankara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8495-0147

33. Bölüm: Türkiye’de Eğitim Teknolojileri Araştırmaları: 2015-2019

Dr. Öğr. Üyesi Pınar MIHÇI TÜRKER - Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2382-3806
Dr. Öğr. Üyesi Ferhat Kadir PALA - Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3803-3732

34. Bölüm: Uzaktan Eğitimde 2B Grafiklerden 3B Modellere

Dr. Dilek DOĞAN - Ankara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6988-9547
Dr. Murat ÇINAR - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-4012-4174
Prof. Dr. Hakan TÜZÜN - Hacettepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1153-5556

35. Bölüm: Uzaktan Eğitimde Öğrenen Etkileşimleri

Doç. Dr. Derya ORHAN GÖKSÜN - Adıyaman Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0194-0451

36. Bölüm: Uzaktan Matematik Öğretimi: Etkinlik Önerileri

Abdullah TEREÇİ - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-2002-3184
Doç. Dr. Nazan Sezen YÜKSEL - Hacettepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0539-3785

37. Bölüm: Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerde Temel Kavramların Öğretimi İçin Mobil Uygulama Tasarımı

Öğr. Gör. Hüseyin GÖKSU - Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4596-4922

Doç. Dr. Tolgay KARANFİLLER - Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9927-2895

Doç. Dr. Selami ERYILMAZ - Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6507-740X

38. Bölüm: İnternet Üzerinden Herkese Açık Kursların (İhak) Açıklığının İncelenmesi: İyi Niyet Mi? Ticaret Mi?

Araş. Gör. Habibe GÜNEŞ - Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3479-2195

Doç. Dr. Engin KURŞUN - Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5649-8595

Prof. Dr. Selçuk KARAMAN - Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0493-3444

39. Bölüm: Öğretim Tasarımı Alanında Eş-Atıf Çözümlerinin Kullanımı

Araş. Gör. Vahid SİNAP - Ufuk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8734-9509

40. Bölüm: Hibrit Okuma Yazma Öğretimi

Doç. Dr. Özlem BAŞ - Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0716-103X

Araş. Gör. Cengiz KESİK - Harran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9777-0076

41. Bölüm: 21. yy. Öğrenen Becerileri Açısından E-Spor

Araş. Gör. Meriç BOYNUKARA - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1718-282X

Gülçin Elif BAYRAM - Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0976-6873

Öğr. Gör. Elif AKYOL - Ufuk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8471-9471

Prof. Dr. H. Ferhan ODABAŞI - Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4362-4609

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

21. YÜZYILDA ESNEK ÇALIŞMANIN YENİ BİR YOLU: TELE ÇALIŞMA

Özet	1
Hazırlık Soruları	1
Giriş	2
Tele Çalışmanın Organizasyonu ve Yasalar	5
Tele Çalışmanın Yaygınlığı.....	7
Tele Çalışanların Özellikleri ve Sektörler	9
Eğitim ve Tele çalışma.....	10
Sonuç.....	12
Yansıtma Soruları	12
Kaynakça.....	12

2. BÖLÜM

ACİL UZAKTAN EĞİTİMDE DESTEK HİZMETLERİ

Özet	15
Hazırlık Soruları	16
Giriş	16
Acil Uzaktan Eğitim	16
Uzaktan Eğitimde Destek İşlemleri.....	20
ADÜZEM Bünyesinde Gerçekleştirilen Destek Hizmetleri	23
Koordinasyonun Planlanması	24
Birim koordinatörlerinin ve yardımcı destek ekibinin belirlenmesi.....	26
Kullanıcılara Destek Sağlanması	26
Uyum Toplantılarının Gerçekleştirilmesi.....	27
Bilgilendirme Medyalarının Paylaşımı	28
Kullanıcıların Karşılaştığı Teknik Sorunların Çözümü	30
Tartışma ve Öneriler	31
Yansıtma Soruları	32
Kaynakça.....	33

3. BÖLÜM

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÖĞRETMENLERİNİN PROGRAMLAMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN ALGILADIKLARI YETERLİKLERİ VE MESLEKİ GELİŞİM BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Özet	37
Hazırlık Soruları	38
Giriş	38
BT Öğretmenlerinin Kullandıkları Uygulamalar ve Programlama Eğitimine İlişkin Algıladıkları Yeterlikler	40
Mesleki Gelişim Programlarından Beklentileri.....	43
İçerik Bilgisi	44
Pedagojik Bilgi	45
Öğrencilerinin Düşünme Becerilerinin Gelişimi	46
Meslektaşlar Arası Paylaşım	47
Proje Çalışmalarını Güçlendirmek	47
Diğer Beklentiler	48
Tartışma ve Sonuç	49
Yansıtma Soruları	52
Kaynakça.....	52

4. BÖLÜM

BİREYLERİN SİBER GÜVENLİK DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Özet	55
Hazırlık Soruları	55
Giriş	56
Yöntem	59
Verilerin Toplanması	59
Verilerin Analizi	60
Bulgular	60
Siber Güvenlik Davranışlarını Etkileyen Faktörler.....	61
Tehditle İlgili Faktörler.....	62
Tehditle Başa Çıkma İlgili Faktörler.....	63
Sosyal Faktörler	65
Duyuşsal Faktörler.....	67
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	69
Yansıtma Soruları	71
Kaynakça.....	72

5. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ ORTAMLARDA ÖZDÜZENLEYİCİ ÖĞRENME

Özet	77
Hazırlık Soruları	78
Giriş	78
Özdüzenleyici Öğrenme	79
Özdüzenleyici Öğrenme ve Öğrenme Teknolojileri	83
Çevrimiçi Ortamlarda Özdüzenleyici Öğrenme	88
Sonuç	94
Yansıma Soruları	95
Kaynakça	95

6. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ ÖĞRETİMDE BİLİŞSEL YÜK YÖNETİMİ

Özet	101
Hazırlık Soruları	101
Giriş	102
Bilişsel Yük Kuramı	103
Bilişsel Yük Perspektifinden Kısa Süreli Bellek Yönetimi	105
Bilişsel Yük Etkileri	107
Bilişsel Yük Kuramı Perspektifinden Çevrimiçi Öğretim	111
Uyarlanabilir Çevrimiçi Ortamlar	111
Çevrimiçi Ortamlarda Dışsal Bilişsel Yük Yönetimi	114
Çevrimiçi Ortamlarda İçsel Bilişsel Yük Yönetimi	117
Çevrimiçi Ortamlarda İlgili Bilişsel Yük Yönetimi	118
Motivasyon	119
Etkileşim	119
Öz Düzenleme	121
Çevrimiçi Öğretime Yönelik Tasarım Önerileri	122
Sonuç	123
Yansıma Soruları	125
Kaynakça	125

7. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ ÖZ-DÜZENLEYİCİ ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

Özet	131
Hazırlık Soruları	131

Giriş	132
Öz-düzenleyici Öğrenme	132
Çevrimiçi Öz-düzenleyici Öğrenme Stratejileri.....	134
Sonuç.....	140
Yansıtma Soruları	140
Kaynakça.....	141

8. BÖLÜM

UZAKTAN EĞİTİMDE MOTİVASYON: ARCS MODELİ

Özet	143
Hazırlık Soruları	144
Giriş.....	144
Motivasyon.....	145
Motivasyon Modelleri.....	146
ARCS Modeli	148
Uzaktan Eğitimde ARCS Modelinin Uygulanması.....	152
Sonuç.....	155
Yansıtma Soruları	158
Kaynakça.....	158

9. BÖLÜM

ÇOKLU ORTAM ÖĞRETİM MATERYALLERİNİN TASARIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet	163
Hazırlık Soruları	163
Giriş.....	164
Çoklu Ortam Öğrenmenin Bilişsel Kuramının (ÇOÖBK) Temelleri	165
İkili Kodlama	166
Sınırlı Kapasite.....	168
Aktif İşlemci.....	168
Beş Sunum Biçimi	173
Bilişsel Kapasiteyi Kullanan İşlemler	174
Çoklu Ortam Tasarım İlkeleri	176
Çoklu Ortam Tasarımı İçin Bir Kontrol Listesi.....	177
Çoklu Ortam Materyal Geliştirme Kontrol Listesi	178
Yansıtma Soruları	180
Kaynakça.....	180

10. BÖLÜM DAVRANIŞ GENETİĞİ VE EĞİTİM TEKNOLOJİSİ AÇISINDAN DOĞURGULARI

Özet	183
Hazırlık Soruları	184
Giriş	184
Temel Kavramların Tanımları	185
Davranış Genetiğinde Araştırma Yöntemleri	189
Nicel Genetik Çalışmaları	189
Moleküler Genetik Çalışmaları	194
Eğitim ile İlgili Davranış Genetiği Araştırmalarından Örnekler	195
Davranış Genetiğinin Eğitim Teknolojisi Açısından Doğurguları	200
Davranış Genetiği Alanındaki Lisansüstü Programlar, Mesleki Dernekler, Araştırma Merkezleri ve Bilimsel Dergiler	203
Yansıtma Soruları	204
Kaynakça	204

11. BÖLÜM DİJİTAL İSTİFÇİLİK: PATOLOJİK BİR Davranış MI, YENİ NORMAL Mİ?

Özet	209
Hazırlık Soruları	210
Giriş	210
İlgili Araştırmalar	214
Dijital İstifçiliğin Doğurguları	218
Sonuç ve Tartışma	220
Yansıtma Soruları	221
Kaynakça	222

12. BÖLÜM DİJİTALLEŞME SÜRECİNDE SAĞLIK PROFESYONELLERİNİN MESLEKİ GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN UYGULAMALAR

Özet	225
Hazırlık Soruları	226
Giriş	226
Sağlık Profesyonellerinin İnternet Temelli Etkileşim ve Mesleki İşbirliği	227
Etkileşim Sürecinde Sosyal Ağ Yapıları iletişim ve işbirliği	227
Etkileşim Sürecinde Eşzamanlı iletişim ve işbirliği	228
Etkileşim Sürecinde Profesyonel Sosyal Ağ Yapıları ile iletişim ve işbirliği	231

Sağlık Profesyonellerinin İnternet Temelli Etkileşim ve Mesleki İşbirliği Sürecinde Dikkat Etmesi Gerekenler	235
Güvenlik	236
Gizlilik	237
Lisans ve Telif.....	237
Etkileşim Süreci Yönetimi	238
Mesleki (Hasta, Kurum, vb.) Verilerin Korunumu ve Yasal Yükümlükler	239
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	239
Yansıtma Soruları	240
Kaynakça.....	240

13. BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ACİL UZAKTAN ÖĞRETİM UYGULAMALARINA GENEL BİR BAKIŞ

Özet	243
Hazırlık Soruları	243
Giriş	244
Amerika Kıtası Ulusal Öğrenme Platformları.....	244
Arjantin	244
Brezilya	245
Kolombiya	245
Kosta Rika	245
Dominik Cumhuriyeti.....	245
Ekvador.....	245
El Salvador.....	246
Meksika.....	246
Peru	246
Uruguay	246
Avrupa Ülkeleri Ulusal Öğrenme Platformları	247
Avusturya	247
Bulgaristan	247
Hırvatistan	248
Çekya	249
Danimarka	250
Fransa.....	250
İtalya.....	250
İspanya.....	250
Gürcistan	251
Ukrayna	251

Kuzey Makedonya	251
Polonya	252
Rusya.....	252
Asya Ülkeleri Ulusal Öğrenme Platformları.....	253
Mısır	253
Hindistan.....	253
Endonezya.....	253
Ürdün.....	254
Kore.....	254
Malezya.....	254
Moğolistan.....	254
Suudi Arabistan	254
Türkiyede Acil Uzaktan Öğretime Genel Bir Bakış	255
Yansıtma Soruları	259
Kaynakça.....	259

14. BÖLÜM

DÜŞÜNME STİLLERİ VE DÜŞÜNME STİLLERİNİN EĞİTİMDEKİ YERİ

Özet	261
Hazırlık Soruları	261
Giriş.....	262
Düşünme Stili (Thinking Style).....	264
Zihinsel Benlik-Yönetiminin İşlevleri	265
Zihinsel Benlik-Yönetiminin Biçimleri	266
Zihinsel Benlik-Yönetiminin Düzeyleri	266
Zihinsel Benlik-Yönetiminin Kapsamları	266
Zihinsel Benlik-Yönetiminin Eğilimleri.....	267
Düşünme Süreci ile Öğrenme Stili ve Bilişsel Stil Arasındaki İlişki	267
Düşünme Stiliyle İlgili Eğitsel Araştırmalardaki Son Durum.....	269
Eğitsel Ortam Düzenlemelerine ve Uygulamalarına İlişkin Yansımalar: Çıkarım ve Fırsatlar	271
Sonuç ve Öneriler	272
Yansıma Soruları.....	273
Kaynakça.....	273

15. BÖLÜM

EĞİTİM 4.0 SÜRECİNDE ÖĞRENME İÇİN GEREKEN BECERİLER: DİJİTAL AKICILIK

Özet	277
Hazırlık Soruları	277
Giriş	278
Eğitim 1.0'dan Eğitim 4.0'a Değişim ve Gelişim	279
Okuryazarlık Kavramı ve Yeni Okuryazarlık Türleri	280
Dijital Akıcılık	282
Sonuç	285
Yansıma Soruları	286
Kaynakça	286

16. BÖLÜM

EĞİTİM ORTAMLARINDA SİBER AYLAKLIK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN BİR ALANYAZIN TARAMASI

Özet	289
Hazırlık Soruları	290
Giriş	290
Siber Aylaklık Nedir?	291
Siber Aylaklığın Boyutları ve Türleri	292
Siber Aylaklığın Ölçülmesi	293
Siber Aylaklık Neden Bir Problemdir?	294
Siber Aylaklığın İlişkili Olduğu Kavramlar ve Nedenleri	295
Siber Aylaklığın Önlenmesine Yönelik Öneriler	297
Tartışma ve Sonuç	299
Uygulama Örneği	300
Yansıma Soruları	303
Kaynakça	304

17. BÖLÜM

EĞİTİMDE ÇEVİRİMİÇİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ARAÇLARI

Özet	309
Hazırlık Soruları	309
Giriş	309
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	310
Ölçme nedir?	310
Değerlendirme nedir?	312

Çevrimiçi Ölçme Araçları	313
Çevrimiçi Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Sunduğu İmkânlar.....	314
Çevrimiçi Değerlendirmede Dikkat Edilecek Başlıca Konular.....	316
Çevrimiçi Ölçme Araç ve Yöntemleri.....	316
Forumlar ve Çevrimiçi Tartışmalar	317
Bloglar ve Çevrimiçi Yazılı Ödevler.....	317
Akran Değerlendirmesi.....	317
Öz Değerlendirme.....	318
Çevrimiçi Görüşmeler	318
Açıklama Videoları	318
Grup/Ekip Projeleri	318
e-portfolyolar	319
Kısa Sınavlar.....	319
Çevrimiçi Oyunlar	319
Çevrimiçi Ölçme ve Değerlendirme Araçlarından Örnekler.....	320
Mentimeter.....	320
Plickers.....	322
Socrative	324
Nearpod.....	326
Yansıtma Soruları	328
Kaynakça.....	328

18. BÖLÜM

EĞİTİMDE NESNELERİN İNTERNETİ

Özet	331
Hazırlık Soruları	332
Giriş.....	332
Nesnelerin İnterneti	333
Nesnelerin İnterneti Nedir?	333
Eğitimde Nesnelerin İnterneti	336
Akıllı Kampüs	337
Akıllı Sınıflar	340
Sonuç.....	341
Kaynakça.....	342

19. BÖLÜM EĞİTİMDE YAPAY ZEKA

Özet	345
Hazırlık Soruları	345
Giriş	346
Yapay Zeka.....	346
Eğitimde Yapay Zeka Uygulamaları.....	349
Zeki Öğretim Sistemleri (Intelligent Tutoring Systems)	350
Keşifsel Öğrenme Ortamları (Exploratory Learning Environments)	350
Otomatik Yazım Değerlendirme Sistemleri (Automated Writing Evaluation/ Automated Essay Scoring)	350
Öğrenme Ağı Yöneticileri (Learning Network Orchestrators)	351
Akıllı Öğrenme Yönetim Sistemleri (Smart Learning Management Systems)	351
Yapay Zeka Uygulamalarının Eğitsel Avantajları	352
Uyarılma, Kişiselleştirme ve Bireyselleştirme.....	353
Özel Eğitim	354
Uzaktan Eğitim.....	354
Motor Beceriler.....	355
21. yy. Becerileri	355
Eğitimde Yapay Zekanın Sınırlılıkları.....	356
Sonuç.....	357
Kaynakça.....	359

20. BÖLÜM TOPLUM 5.0 FELSEFESİ VE HETAGOJİK YAKLAŞIM BAĞLAMINDA E-MENTORLUK

Özet	363
Hazırlık Soruları	363
Giriş	364
Toplum 5.0: Süper Akıllı Toplum	364
Hetagojik Yaklaşım: Kendi Kendine Öğrenme	368
Elektronik Mentorluk	373
Toplum 5.0'a Giden Yolda E-Mentorluk	373
Hetagojik Bir Yöntem Olarak E-Mentorluk.....	375
Sonuç	379
Yansıtma Soruları	379
Kaynakça.....	379

21. BÖLÜM

E-ÖĞRENME SÜRECİNDE YENİ PEDAGOJİK YAKLAŞIMLAR: E-PEDAGOJİ

Özet	383
Hazırlık Soruları	383
Giriş	384
Eğitim-Öğretim Sürecinde e-Öğrenme Bağlamında Değişen Bileşenler	385
Harmanlanmış Öğrenme	386
e-Eğitmen	387
e-Öğretim için Tasarım	389
e-İçerik	391
e-Öğrenci	393
Yeni Nesil Öğrenme: e-Pedagoji	394
h-Öğrenme: Harmanlanmış Öğrenme Yaklaşımı	396
Eş Zamanlı ve Zamandan Bağımsız Etkinlikler	397
Çevrimiçi ve Çevrimdışı Etkinlikler	397
Öğrenci Merkezli Öğretme ve Öğrenme Yaklaşımları	397
Kişiselleştirilmiş Öğretim (Personalized Education)	398
Kesintisiz Öğrenme (Seamless learning)	398
Ters Yüz Sınıflar (Flipped Classroom)	398
e-İçerik: Açık Eğitim Kaynakları, Etkileşimli ve Çokluortam İçerikler	398
Açık Eğitim Kaynakları	399
Kitleleş Açık Çevrimiçi Dersler	399
Esnek Öğrenme Tasarımı: Artan Öğrenci Kontrolü, Seçme Olanığı ve Bağımsızlık	399
Seçme Olanığı	399
Yönlendirme	400
e-Değerlendirme: Farklı Değerlendirme Yaklaşımları	400
Süreç Değerlendirme	400
E-portfolyo	401
Öğrenme Analitikleri	401
Sonuç ve Tartışma	401
Yansıtma Soruları	402
Kaynakça	403
Önerilen Okumalar	406

22. BÖLÜM

GIYİLEBİLİR TEKNOLOJİLER

Özet	407
Hazırlık Soruları	407
Giriş	408
Giyilebilir Teknolojiler Tanım, Kapsam ve Özellikleri	409
Giyilebilir Teknoloji Çeşitleri ve Örnekleri	410
“Baş, Göz ve Kulak” Odaklı Kullanılan Giyilebilir Teknolojiler	411
“Gövde” Odaklı Kullanılan Giyilebilir Teknolojiler	412
“Kol, Bilek ve Parmak” Odaklı Kullanılan Giyilebilir Teknolojiler	412
“Bacak ve Ayak” Odaklı Kullanılan Giyilebilir Teknolojiler	413
Diğer Giyilebilir Teknoloji Ürünleri	413
Giyilebilir Teknolojilerin Dünü, Bugünü ve Yarını	413
Giyilebilir Teknolojilerin Eğitsel Bağlamda Faydaları ve Sınırlılıkları	415
Giyilebilir Teknolojilerin Türkiye ve Dünya’da Kullanım Alanları	417
Giyilebilir Teknolojilerin Eğitim Alanında Kullanımı	417
Giyilebilir Teknolojilerin Sağlık ve Spor Alanında Kullanımı	418
Giyilebilir Teknolojilerin Savunma Sanayi ve Askeri Alanında Kullanımı	419
Giyilebilir Teknolojiler ile İlgili Yapılan Çalışmalar ve Araştırmalar	420
Giyilebilir Teknolojilerin Geleceği Konusunda Beklentiler	421
Sonuç	426
Yansıtma Soruları	426
Kaynakça	427

23. BÖLÜM

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN BİR MOBİL UYGULAMA GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Özet	429
Hazırlık Soruları	429
Giriş	430
Yöntem	435
Materyal Geliştirme Süreci	436
İyileştirme Çalışmaları	440
Geliştirilen Uygulamaya İlişkin Bilgiler	442
Bulgular	444
Anlam Bütünlüğünü Bozmadan Paragraf Oluşturmalarını Sağlayacak Bir Mobil Uygulamada Yer Alması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular	444

Mobil Uygulamanın Geliştirilmesinde İzlenecek Yazılım Geliştirme Modeli ve Teknik Aşamalara Yönelik Bulgular.....	445
Geliştirilecek Mobil Uygulamada, İşitme Yetersizliği Olan Bireyler Arasında Oluşan Kitle Çeşitliliğine Nasıl Hitap Edilebileceğine İlişkin Bulgular.....	446
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	447
Yansıtma Soruları	448
Teşekkür.....	448
Kaynakça.....	449

24. BÖLÜM

KORONAVİRÜS SALGINI (COVID-19) SÜRECİNDE DÜNYA GENELİNDE OKULLARIN KAPANMASI VE UZAKTAN EĞİTİME GEÇİLMESİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Özet	453
Hazırlık Soruları	453
Giriş.....	454
Covid-19 ve Okul Öncesi Eğitim	461
Covid-19 ve İlköğretim.....	462
Covid-19 ve Ortaöğretim	464
Covid-19 ve Yükseköğretim	466
Covid-19 ve Özel Gereksinimli Bireyler	467
Sonuç ve Öneriler	469
Sonuç.....	469
Öneriler	470
Yansıtma Soruları	471
Kaynakça.....	471

25. BÖLÜM

OLAĞAN DIŞI OLAYLARDA EBEVEYNLERİN GÖZÜNDEN TEKNOLOJİNİN ROLÜ

Özet	477
Hazırlık Soruları	477
Giriş.....	478
Yöntem	480
Çalışma Grubu	480
Veri Toplama Araçları	480
Bulgular	481
COVID-19 Sürecinde Ebeveynlerin Okul Yönetimi, Öğretmenler ve Diğer Ebeveynlerle İletişim ve İşbirliği	481

COVID-19 Sürecinde Ebeveynlerin Okul Yönetimi ile İletişim ve İşbirliği	481
COVID-19 Sürecinde Ebeveynlerin Öğretmenlerle İletişimi ve İşbirliği.....	483
COVID-19 Sürecinde Ebeveynlerin Diğer Ebeveynlerle İle İletişimi ve İşbirliği.....	485
COVID-19 Sürecinde Ebeveynlerin Teknoloji Kullanım Durumları ve Farkındalıkları	487
Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımı Durumları ve Farkındalıklarının Yaş Gruplarına Göre Değişimi	491
Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımı Durumları ve Farkındalıklarının Eğitim Düzeylerine Göre Değişimi	491
Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımı Durumları ve Farkındalıklarının Dijital Beceri Düzeylerine Göre Değişimi	492
COVID-19 Sürecinde Teknolojinin Ebeveynlerin Yaşamlarına Etkisi	493
Tartışma	495
Sonuçlar ve Öneriler	498
Sonuçlar	498
Öneriler	499
Yansıtma Soruları	500
Kaynakça.....	500

26. BÖLÜM

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE SANAL GERÇEKLIK

Özet	503
Hazırlık Soruları	504
Giriş.....	504
Sanal Gerçeklik (SG) Nedir?	505
SG Teknolojisinin Sahip Olduğu Özellikler ve Sunduğu Olanaklar	506
Öğretmen Eğitiminde SG Teknolojisi.....	508
Öğretmen Eğitiminde SG Araştırmalarının Sistematik İncelenmesi.....	509
Öğretmen Eğitiminde SG Kullanan Araştırmaların Sınırlılıkları ve Dikkat Edilmesi Gerekenler	516
Öneriler.....	520
Son Sözler	521
Yansıtma Soruları	522
Kaynakça.....	522

27. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN BİREYLER VE UZAKTAN EĞİTİM

Özet	527
Hazırlık Soruları	527
Giriş	528
“Özel” Eğitim	530
Özel Eğitime Gereksinim Duyan Bireyler için Uzaktan Eğitim	531
Mobil Öğrenme ve Özel Eğitim	533
Sanal Sınıflar ve Özel Eğitim	535
Öğrenme Yönetim Sistemleri ve Özel Eğitim	537
Diğer Uzaktan Eğitim Uygulamaları ve Özel Eğitim	539
Sonuç	541
Yansıtma Soruları	544
Kaynakça	544

28. BÖLÜM

PANDEMİ DÖNEMİ UYGULAMALARINDAN KALICI UZAKTAN EĞİTİME DÖNÜŞÜMÜN GEREKLERİ

Özet	555
Hazırlık Soruları	555
Giriş	556
Uzaktan Eğitimin Evrimi: Etkileşim Temelinde Bir Gelecek Yönelimi	559
Covid 19 Döneminde Uzaktan Eğitimde Sürdürülebilirlik	569
Ne?	571
Nasıl?	572
Nerede?	573
Yansıtma Soruları	575
Kaynakça	575

29. BÖLÜM

PANDEMİ DÖNEMİNDE K12 DÜZEYİNDE UZAKTAN EĞİTİM: ARI OKULLARI ÖRNEĞİ

Özet	581
Hazırlık Sorusu	581
Giriş	581
Pandemi Döneminde K12 Okullarında Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Ari Okulları Örneği	586
Altyapı	586

Öğrenciler, Veliler ve Öğretmenler İçin Destek Hizmetler	587
Öğrenme Araçları, Öğrenme Kaynakları, Öğretme ve Öğrenme Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri.....	588
Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişimleri	591
Sonuç ve Öneriler	594
Yansımaya Sorusu.....	594
Kaynakça.....	595

30. BÖLÜM

“SOCIALIZING” VE “WHATABOUTISM” KAVRAMLARI IŞIĞINDA UZAKTAN EĞİTİMDE SOSYALLEŞME SORUNLARI

Özet	599
Hazırlık Soruları	600
Giriş.....	600
Uzaktan Eğitim ve “Socializing”	601
Sosyal Ortamlarda Beliren Yeni Bir Kavram: Whataboutism	605
Tartışma ve Sonuç	608
Yansıtma Soruları	610
Kaynakça.....	610

31. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLER İÇİN AÇIK KAYNAK İSTATİSTİK YAZILIMI: JAMOVI

Özet	613
Hazırlık Soruları	614
Giriş.....	614
Açık Kaynak Yazılımlar ve JAMOVI.....	616
JAMOVI Genişleme Paketleri/Modülleri	621
JAMOVI Seçenekler Menüsü.....	624
JAMOVI ile Veri Analizi ve Örnek Analiz Uygulaması.....	624
-Örnek Analiz Uygulaması-.....	625
Sonuç.....	627
Yansıtma Soruları	627
Kaynakça.....	627

32. BÖLÜM TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE BİLİŞİM SUÇLARI

Özet	629
Hazırlık Soruları	629
Giriş	630
Bilişim Suçu Nedir?.....	630
Türk Ceza Kanunu'nda Bilişim Suçları.....	632
Bilişim Sistemine Girme.....	632
Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme.....	633
Banka ve Kredi Kartının Kötüye Kullanılması	635
Yasak Cihaz ve Programlar	636
Bilişim Sistemleri Aracılığıyla İşlenebilen Suçları.....	636
Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar	637
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	638
Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar	638
Hayata Karşı Suçlar	639
Hürriyete Karşı Suçlar	640
Şerefe Karşı Suçlar.....	640
Kamu Barışına Karşı Suçlar	641
Türk Ceza Kanunu Dışındaki Kanunlarda Bilişim Suçları	641
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Bilişimle İlgili Suçlar	641
5070 Sayılı Elektronik İmza Kanununda Bilişimle İlgili Suçlar.....	641
5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Kapsamındaki Suçlar	642
Bilişim Suçlarında İhbar ve Şikayet.....	642
Sonuç.....	644
Kaynakça.....	645

33. BÖLÜM TÜRKİYE'DE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAŞTIRMALARI: 2015-2019

Özet	647
Hazırlık Soruları	647
Giriş.....	648
Türkiye'de Eğitim Teknolojileri Alanında Yapılan Makalelerin Eğilimleri	649
Sonuç ve Tartışma	663
Yansıtma Soruları	665
Kaynakça.....	666

34. BÖLÜM

UZAKTAN EĞİTİMDE 2B GRAFİKLERDEN 3B MODELLERE

Özet	669
Hazırlık Soruları	670
Giriş	670
Üç-Boyutlu Çok-Kullanıcılı Sanal Ortamlar	673
Üç-Boyutlu Çok-Kullanıcılı Sanal Ortamların Uzaktan Eğitimde Kullanımı	675
Sonuç	679
Yansıma Soruları	681
Kaynakça	681

35. BÖLÜM

UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENER ETKİLEŞİMLERİ

Özet	685
Hazırlık Soruları	685
Giriş	686
Uzaktan Eğitimde Etkileşim	687
Öğrenen-Öğrenen Etkileşimi	689
Öğrenen-Öğreten Etkileşimi	692
Öğrenen- İçerik Etkileşimi	694
Öğrenen-Sistem Etkileşimi	697
Sonuç	701
Yansıma Soruları	703
Kaynakça	704

36. BÖLÜM

UZAKTAN MATEMATİK ÖĞRETİMİ: ETKİNLİK ÖNERİLERİ

Özet	709
Hazırlık Soruları	709
Giriş	710
Uzaktan Eğitim Etkinlik Örnekleri	711
A. İçerik Yönetim Sistemleri	711
Buncee	711
Eddpuzzle	713
B. Öğrenme Yönetim Sistemleri	713
MobyMax	713
C. Sanal Öğrenme Ortamları	714
Twinkl	714

Örnek Ders Etkinliği	714
Mathletics.....	715
D. İşbirlikçi Araçlar	717
Slido for Education	717
E. Değerlendirme Araçları	717
Ascend Math.....	718
Örnek Çalışma Rehberi	718
Zap Zap Fractions.....	719
Yansıtma Soruları.....	721
Kaynakça.....	722

37. BÖLÜM

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERDE TEMEL KAVRAMLARIN ÖĞRETİMİ İÇİN MOBİL UYGULAMA TASARIMI

Özet	723
Hazırlık Soruları	724
Giriş.....	724
Benzer Çalışmalar	725
Uygulamanın Çalışma Yöntemi	727
Miktar Kavramının Öğretimi	729
Boyut Kavramının Öğretimi.....	729
Uzunluk Kavramının Öğretimi	730
Genişlik Kavramının Öğretimi.....	730
Nesneleri Öğrenilen Kavramlara Göre Sıralama.....	731
Uygulamanın Geliştirilmesi	733
Uygulamayı Test Etme	734
Sonuç.....	735
Yansıtma Soruları	735
Kaynakça.....	735

38. BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN HERKESE AÇIK KURSLARIN (İHAK) AÇIKLIĞININ İNCELENMESİ: İYİ NİYET Mİ? TİCARET Mİ?

Özet	739
Hazırlık Soruları	739
Giriş.....	740
İHAK Türleri ve Yaygın Kullanılan İHAK'lar.....	741
Açıklık Kavramı ve İHAK'lar.....	743

Çalışmanın Amacı	746
a. Tekrar kullanım (Reuse).....	747
b. Tekrar düzenleme (Revise)	747
c. Tekrar karıştırma (Remix)	747
d. Tekrar dağıtmak (Redistribution).....	747
e. Tutmak (Retain)	748
Sonuç ve Tartışma	748
Yansıtma Soruları	749
Kaynakça	750

39. BÖLÜM

ÖĞRETİM TASARIMI ALANINDA EŞ-ATIF ÇÖZÜMLELERİNİN KULLANIMI

Özet	751
Hazırlık Soruları	751
Giriş.....	752
Bibliyometri.....	752
Atıf Çözümlemesinin Tanımı	754
Bibliyografik Eşleştirme.....	755
Eş-atıf Çözümlemesi	755
Bilimin Yapısını Haritalama (Mapping the Structure of Science)	756
Öğretim Tasarımı Alanında Eş-atıf Çözümlemesi Kullanımı	757
Öğretim Tasarımı Alanında Eş-atıf Çözümlemesi Kullanımına Yönelik Sınırlılıklar.....	760
Uygulama Örneği.....	761
Sonuç	766
Yansıtma Soruları	768
Kaynakça.....	768

40. BÖLÜM

HİBRİT OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

Giriş	773
Hazırlık Soruları	773
Teknoloji ve Okuma Yazma Öğretimi	774
Ekrandan Okuma.....	774
Klavye ile Yazma.....	776
Okuma Yazma Eğitim Platformları	778
Etkileşim.....	780

Animasyonlar	780
Oyunlar	781
Hibrit Okuma ve Yazma Öğretimi	782
Hibrit Okuma ve Yazma Öğretiminde Web Tabanlı Öğretim Ortamlar	785
EBA	786
Morpa Kampüs	787
Okulistik	788
Hibrit Okuma ve Yazma Öğretiminde Mobil Uygulamalar	788
Hibrit Okuma ve Yazma Öğretiminde Sosyal Ağlar	789
Yansıtma Soruları	790
Kaynakça	791

41. BÖLÜM

21. YY. ÖĞRENEN BECERİLERİ AÇISINDAN E-SPOR

Özet	795
Hazırlık Soruları	796
Giriş	796
E-Spor Nedir?	797
E-Spor Bir Spor mu?	797
E-spor Bir Oyun mu?	799
E-spor Bileşenleri	800
21. yy. Öğrenen Becerileri	802
Sonuçlar ve Öneriler	805
Yansıtma Soruları	806
Kaynakça	806

1. BÖLÜM

21. YÜZYILDA ESNEK ÇALIŞMANIN YENİ BİR YOLU: TELE ÇALIŞMA

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin KARAL - Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4744-4541

Ercan DOĞAN - Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5149-0535

Özet

Tele çalışma, esnek çalışmanın alternatif bir yolu olarak tanımlanmaktadır. İş artık yer ve zamandan bağımsız olarak yapılabilmektedir. Teknolojinin hızla gelişimi, tele çalışmayı her gün biraz daha fazla gündeme getirmektedir. Tele çalışmada, değiştirilebilen üç ana unsur üzerinde durulmaktadır: yer, zaman ve organizasyon. Tele çalışan, bir veya daha fazla yerden, evden veya alternatif konumlardan çalışabilir. Çalışma zamanı bir zaman çizelgesine bağlı olarak, nasıl çalışılacağı örgütün kurumsal yapısı ve beklentilerine göre esnek bir şekilde planlanabilir. Bu derlemede, tele çalışmanın doğası, kuramsal çerçevesi ve potansiyel etkileri üzerine durulmaktadır. Tele çalışmanın organize edilmesine yönelik alınan kararlar ve çıkarılan yasalar, dünya genelinde tele çalışmanın yaygınlığı, öne çıktığı sektörler ve mesleklere ışık tutmayı hedefleyen çalışmada, tele çalışmanın eğitim ortamlarına sağlayacağı olası fırsatlar değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: 21. yüzyıl, bilgi ve iletişim teknolojileri, tele çalışma

Hazırlık Soruları

1. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi iş yaşamında nasıl değişiklikler meydana getirmektedir?
2. Tele çalışma ya da bilgi ve iletişim teknolojileri ile uzaktan çalışmanın 21.yy da yeri nedir?
3. Tele çalışma, günlük yaşam üzerinde nasıl etkiler oluşturabilir? Tartışınız.
4. Tele çalışma hangi sektör ve mesleklere daha aktif bir şekilde kullanılabilir? Düşününüz.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) hızlı gelişmeler, iş anlayışına yeni bir bakış getirmiştir. BİT ile herhangi bir yerde iş yapmak, çalışmanın yeni, esnek yoldur. İş artık *“insanların gittikleri bir yer değil, yaptıkları bir şey.”* olarak tanımlanmaktadır (Logicalis, 2020). İş yaşam dengesini destekleme, çeşitliliği, işbirliğini ve yeniliği teşvik etme, herhangi bir cihazla herhangi bir yerde çalışan yetenekli insanları elde tutma ve kişisel üretkenliği artırma gibi stratejileri politika haline getiren kurumların 21. yüzyılda avantajlı durumda olacakları öngörülmektedir (Workplace of the Future, 2011). Bu kapsamda, bugün, uzaktan çalışma, esnek çalışma ya da tele çalışma, bilinen geleneksel çalışma modeline önemli bir alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır (Bathini ve Kandathil, 2020).

Tele çalışma ya da ilk ortaya çıktığı şekliyle uzaktan çalışma, 1970’li yıllarda Güney Kaliforniya Üniversitesi’nde yapılan çalışmalar ile ortaya atılmış bir terimdir. Çalışanların merkezi bir ofise uzun mesafeler gidip gelmek yerine evlerine yakın ofislerde çalışmasını sağlamak için bir uzaktan çalışma ağının kapsam ve niteliğinin araştırıldığı çalışmalar sonucunda, bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojileri ile kuruluşların mevcut performanslarını yakalamalarının mümkün olduğu ve hatta verimliliğin artırılabilceği ortaya konulmuştur (Nilles, 1975). Çeyrek asırdan daha uzun bir zamandır farklı disiplin alanlarına ilgi konusu olan ve çok sayıda araştırmacı tarafından incelenen tele çalışma, *“İşveren tesislerinde de yapılabilecek işlerin düzenli olarak bu tesislerden uzakta yürütüldüğü, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan bir çalışma, örgütlenme ve / veya gerçekleştirme biçimi.”* olarak tanımlanır (Monks, Buck, Müller ve Plassmann, 2006; Barros, 2017; Troup ve Rose, 2012). Bu faaliyete yönelik araştırmaların gövdesi gittikçe büyümektedir ve tanımlarının sayısı da artmaktadır. Terim, farklı araştırmalarda birbirleriyle ilişkili ancak farklı olaylara atıfta bulunmak için kullanılmaktadır (Garrett ve Danziger, 2007). Ancak, tele çalışmaların çoğu tanımında işin yapıldığı yer ve zaman dağılımı arasındaki ilişki sıklıkla ele alınmaktadır Messenger ve and Gschwind (2016)’a göre ise tele çalışmanın başlangıcından bugüne yapılan araştırmalarda ele alınan üç ana unsur: teknoloji, yer ve organizasyondur. Tele çalışanlar arasında, çalışılan yere göre, evden çalışma ve mobil çalışma durumlarına bağlı olarak ayırım yapmak mümkündür. Bunun yanında, zaman dağılımına göre, ara sıra işverenin tesisi dışında çalışma, sıklıkla işverenin tesisi dışında çalışma, sıklıkla işverenin tesisi dışında düzenli olarak çeşitli yerlerde çalışma, ara sıra işverenin tesisi dışındaki bir veya daha fazla yerde çalışma durumlarına bağlı olarak ayırım yapmak mümkündür (Eurofound, 2017). Bunun yanında, BİT’deki gelişime bağlı olarak 70’li yıllardan bugüne tele çalışmanın evrimsel bir süreç geçirdiği de söylenebilir. Messenger ve Gschwind (2016), yeni BİT’lerin ofis işi olarak algıladığımız şeyi nasıl

dönüştürdüğüne odaklanmıştır. Sabit telefonlar ve kişisel bilgisayarlardan mobil telefon ve bilgisayarlara ve günümüzde akıllı telefon ve tabletler gibi daha küçük ve daha güçlü cihazlara, tele çalışmanın üç kuşak evrimi üzerine bir kavramsal çerçeve sunmaktadırlar: ev ofis, mobil ofis ve sanal ofis.

Birinci kuşak tele çalışma, ev ofis olarak nitelendirilir ve çalışanlar evlerinde veya evlerinin yakınındaki işyerlerinde sabittir. Evden işe gidip gelme süre ve maliyetinin azaltılması ya da ortadan kaldırılması birinci kuşak tele çalışmanın ana odak noktasıdır. İkinci kuşak tele çalışma, mobil ofis olarak nitelendirilir ve işin artık yer mefhumundan koptuğu anlamına gelir. Çalışanlar, işveren tesislerinde, evde ve çalışmak zorunda oldukları her yerde ve her zaman işlerini gerçekleştirebilirler. Sanal ofis, üçüncü kuşak tele çalışma olarak tanımlanmaktadır. Akıllı telefon ve tablet gibi giderek daha küçük ve güçlü hale gelen cihazların ortaya çıkışı, tele çalışmanın yeni BİT cinsinden tanımlanmaya başlamasına neden olmuştur. Yeni BİT ile bilgi bulutlarda ve ağlarda depolanır ve erişilmesi için yalnızca küçük bir cihaza ihtiyaç vardır. Avuç içinde taşınabilen bu cihazlarla erişilebilen sanal ofis üzerinde çalışmak, e postalar, mesajlar, haberler ve her türlü anlık değişimin kontrolünü yapmak mümkündür. Sanal ofis, erişilebilirlik üzerine kurulmuştur. Messenger ve Gschwind (2016), 1970'lerden bugüne tele çalışmanın tüm evrimini kapsayan kavramsal çerçeve oluşturmuşlardır. Bu çerçeve, üç kuşak tele çalışma (ev ofis, mobil ofis ve sanal ofis) ve üç ana unsur (teknoloji, yer ve organizasyon) üzerine inşa edilmiş (Messenger ve Gschwind, 2016) ve Şekil 1'de sunulmuştur.